

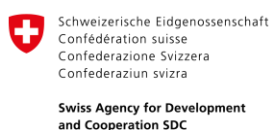

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

KLJUČNI FAKTORI ODRŽIVOSTI LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA

Nalazi i preporuke

Oktober 2024.

Dokument je proizveden u okviru Platforme "Održivi razvoj za sve", koju podržavaju vlade Švajcarske i Nemačke, a implementira Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Za više informacija molim vas kontaktirajte info@sdgs4all.rs

SADRŽAJ

Uvod.....	3
Agenda 2030 i lokalni razvoj	4
Podrška planiranju i finansiranju obrazovne politike na međuopštinskom nivou	5
Neophodnost jačanja podrške regionalnim savetima u okviru RRA „Jug“	8
Promovisanje najboljih praksi u finansiranju lokalnog ekonomskog razvoja (revolving fondovi).....	9
Međuopštinska saradnja u oblasti upravljanja komunalnim otpadom	10

Uvod

Dokument „Ključni faktori održivosti lokalnog ekonomskog razvoja“ je nastao kao deo programskih aktivnosti Ekonomskog stuba u okviru Platforme „Održivi razvoj za sve“, koju podržavaju vlade Švajcarske i Nemačke, a sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, u okviru projekta Reforma javnih finansija – Agenda 2030.

Cilj dokumenta jeste da sumira zaključke sa konferencije održane 20. juna 2024. godine, organizovane u saradnji Centra za visoke ekonomske studije (CEVES) sa Regionalnom razvojnom agencijom „Jug“, TOC Asocijacijom za razvoj održivih zajednica, u prostorijama Gradske uprave grada Pirota.

Konferencija *Ključni faktori održivosti lokalnog ekonomskog razvoja* organizovana je kao druga godišnja konferencija Ekonomskog stuba na temu međuopštinske razmene znanja i iskustava, sa predstavnicima lokalnih samouprava Pirotskog, Topličkog, Nišavskog i Zaječarskog okruga, predstavnicima privrede, republičkih organa i ustanova, sektora obrazovanja, organizacija civilnog društva i drugih razvojnih institucija sa lokalnog i nacionalnog nivoa.

Preporuke sa konferencije imaju za cilj da daju okvirno usmerenje u procesu budućeg planiranja strateških prioriteta na lokalnom i međuopštinskom nivou u ovom delu Srbije, a takođe i da usmere razmišljanja donosilaca odluka o modalitetima pružanja podrške gradovima i opštinama da usklade svoje razvojne politike sa ciljevima održivog razvoja, angažujući i povezujući sve regionalne aktore – predstavnike privrede, privredne asocijacije, udruženja civilnog društva sa njihovim ponekad i divergentnim interesima i potrebama.

Nalazi i preporuke se odnose na podršku ostvarivanju Agende 2030 u oblastima obrazovne politike i posebno dualnog obrazovanja, jačanje mehanizama za razmenu iskustava i horizontalnu i vertikalnu koordinaciju u planiranju kroz Regionalne savete u okviru RRA „JUG“ i dalji nastavak aktivnosti na unapređenju međuopštinske saradnje u komunalnim delatnostima – održivom upravljanju otpadom u Pirotskom upravnom okrugu.

Fotografija 1: Konferencija *Ključni faktori održivosti lokalnog ekonomskog razvoja*, Pirota, 20. jun 2024. godine

Agenda 2030 i lokalni razvoj

Realizacija ciljeva održivog razvoja u najvećoj meri zavisi od odluka koje se sprovode na lokalnom nivou - a takođe se i efekti te realizacije najbolje vide u lokalnim samoupravama. Kvalitet života građana u lokalnim sredinama predstavlja jedino relevantno merilo uspešnosti ključnih nacionalnih javnih politika. Efekti realizacije određenih javnih politika nisu jednaki u svim delovima Srbije pa time i izazovi adekvatnog sprovođenja Agende 2030 nisu isti u malim i velikim lokalnim samoupravama, razvijenim i nerazvijenim, onima koje raspolažu razvijenim ljudskim, tehničkim i organizacionim kapacitetima i onima koje ih imaju manje ili ih uopšte nemaju. Kroz međuopštinsku saradnju, ciljevi Agende 2030 se lakše prilagođavaju konkretnom regionalnom okruženju i specifičnim potrebama građana i privrede, kako bi se postiglo vidljivo unapređenje kvaliteta života u lokalnim sredinama i uslova privređivanja i obezbedila održivost realizovanih inicijativa i projekata.

Tabela 1: Nalazi i preporuke sa konferencije Ključni faktori održivosti lokalnog ekonomskog razvoja

	Nalazi	Preporuke
1.	Gradovima i opštinama u Srbiji nedostaju resursi za planiranje i finansiranje obrazovne politike (finansijski, ljudski, operativni)	Uspostaviti mehanizme međuopštinske saradnje, u cilju jačanja kapaciteta LS za praćenje potreba tržišta rada i sistematsku saradnju sa predstavnicima privrede i privrednih udruženja
2.	Na lokalnom i regionalnom nivou ne postoje institucionalni mehanizmi za praćenje potreba tržišta rada	Uspostavljanje međusektorskog pristupa razvoju i jačanju dualnog obrazovanja - kroz saradnju Nacionalne služba za zapošljavanje (NSZ), Stalne konferencija gradova i opština (SKGO), RRA "Jug" odnosno njenog Regionalnog saveta za ekonomski razvoj, MSP i investicije
3.	Da bi se obezbedila održivost koncepta Regionalnih saveta u okviru RRA „JUG“ a time i pokrenutih međuopštinskih inicijativa, u narednom periodu je neophodno obezbediti eksternu podršku njihovom institucionalnom jačanju	Savetima je neophodno jačanje kapaciteta kroz obuke u ključnim oblastima - utvrđivanje i sprovođenje javnih politika, programiranje opštinske infrastrukture, ruralni razvoj, organizovanje konferencija i stručnih skupova na kojima se razmatraju pitanja od značaja za dalji rad Saveta kao i podrška umrežavanju sa partnerima u Srbiji i regionu
4.	Mala poljoprivredna gazdinstva i start-up firme se, posebno u malim opštinama, suočavaju sa otežanim pristupom kapitalu zbog neprilagođenih kreditnih proizvoda za te ciljne grupe (skupi krediti, zahtevi za kolateralima)	Nastaviti promociju opštinskih revolving fondova uz partnersku podršku Regionalne razvojne agencije, koja otvara namenski račun za potrebe funkcionisanja revolving fonda i prati standarde transparentnosti i javnosti čitavog procesa. Razmotriti

		mogućnosti za uspostavljanje regionalnog revolving fonda
5.	Uspostavljanje regionalnog sistema za upravljanje otpadom u Pirotskom upravnom okrugu je primer dobre prakse u primeni EU standarda upravljanja otpadom u cilju primene koncepta održivog razvoja	Regionalno preduzeće bi trebalo da preuzme ulogu resursnog centra za razmenu iskustava i mentoring gradova i opština u Srbiji, koji su u procesu uspostavljanja regionalnih sistema za upravljanje otpadom koji bi upoznavanjem sa institucionalnim, regulatornim, organizacionim, ali i tehnološkim rešenjima koja primenjuje regionalni centar mogli da izbegnu veći deo prepreka u realizaciji, a usvoje primenljiva operativna rešenja i prakse

Podrška planiranju i finansiranju obrazovne politike na međuopštinskom nivou

Nalaz 1: *Gradovima i opštinama u Srbiji nedostaju resursi za planiranje i finansiranje obrazovne politike (finansijski, ljudski, operativni)*

Nalaz 2: *Na lokalnom i regionalnom nivou ne postoje institucionalni mehanizmi za praćenje potreba tržišta rada*

Nivo ekonomskog razvoja ima direktan i neposredan uticaj na identifikovanje prilika i mogućnosti za kreiranje obrazovnih politika u skladu sa potrebama građana i tržišta rada. Većini opština na jugu Srbije nedostaju resursi za planiranje i finansiranje obrazovne politike (finansijski, ljudski, operativni). Ni kapaciteti za planiranje upisa nisu dovoljno snažni, a dugoročna regionalna, odnosno perspektiva na nivou gradova i opština nije dovoljno jasno razvijena, u smislu okvirnog planiranja za nekoliko narednih godina, uzimajući u obzir razvoj i potrebe privrede. Uz navedeno, primena novih propisa u oblasti obrazovanja predstavlja izazov za manje i nerazvijene lokalne samouprave, u sprovođenju nadležnosti koje se odnose na dodatnu podršku obrazovanju, kao i u obezbeđivanju uslova za neformalno obrazovanje kroz posebne programe za obrazovanje u dvogodišnjem i trogodišnjem trajanju, podršku programima stručnog osposobljavanja, specijalističkog, odnosno majstorskog obrazovanja, finansiranje programa obuke i drugih programa za obrazovanje odraslih.

Preporuka 1: *Uspostaviti mehanizme međuopštinske saradnje, u cilju jačanja kapaciteta LS za praćenje potreba tržišta rada i sistematsku saradnju sa predstavnicima privrede i privrednih udruženja*

Preporuka 2: *Uspostavljanje međusektorskog pristupa razvoju i jačanju dualnog obrazovanja – kroz saradnju Nacionalne služba za zapošljavanje (NSZ), Stalne konferencija gradova i opština (SKGO), RRA "Jug" odnosno njenog Regionalnog saveta za ekonomski razvoj, MSP i investicije*

Povećanje efikasnosti obrazovnog sistema treba da se ostvari na takav način da se ne naruši dostupnost i pravednost obrazovanja. S druge strane učenici i studenti koji su u sistemu formalnog obrazovanja, kao i odrasli koji učestvuju u programima stručnog osposobljavanja bi trebalo da budu u centru obrazovnog procesa i da stiču određeni nivo obrazovanja

opremljeni znanjima, veštinama i stavovima, odnosno kompetencijama koji doprinose jačanju konkurentnosti privrede regiona i Republike Srbije i obezbeđuju uslove za zapošljavanje po završenom obrazovanju.

Formulisanje međuopštinskih (regionalnih) javnih politika u oblasti obrazovanja u celini, a posebno dualnog obrazovanja i sprovođenja mera aktivne politike zapošljavanja bi trebalo da se sprovede uz uvažavanje interesa svih aktera u procesu, kako centralne JLS, odnosno regionalnog središta, tako i malih opština koje gravitiraju tom centru, jer njihovi početni interesi mogu da budu oprečni. Ciljevi regionalnih politika bi trebalo da se oslanjaju na detaljnu i pažljivu analizu postojećih resursa, kapaciteta, potreba i planova. Budući razvoj svakako bi trebalo da podrazumeva i jačanje međusektorskog pristupa i uspostavljanje mehanizama za koordinisano sprovođenje politika i mera koje se direktno ili indirektno tiču obrazovanja i sprovođenja mera jačanja konkurentnosti radne snage, kroz uspostavljanje jačih veza između sektora obrazovanja i drugih sektora kao što su sektori nadležni za socijalnu politiku i zapošljavanje, omladinu, privredu, kulturu, finansije itd. Nekoliko institucija moglo bi da ima značajnu ulogu u procesu sprovođenja dualnog obrazovanja. To su Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ), Stalna konferencija gradova i opština (SKGO), regionalne razvojne agencije i jedinice lokalne samouprave (JLS). Ključni akteri sprovođenja na lokalnom nivou svakako ostaju škole i poslodavci.

Osnivanje regionalnih trening centara (rekonstrukcija i opremanje), razvoj programa obrazovanja i obuke u skladu sa utvrđenom metodologijom i razvoja tih programa na osnovu standarda kvalifikacije je definisano kao jedan od najvažnijih ciljeva Strategije razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji ("Službeni glasnik RS" br. 63/2021) i trebalo bi da omogući kvalitetniji pristup obrazovanju, obučavanju i stručnom osposobljavanju ali i prekvalifikaciji i dokvalifikaciji odraslih na regionalnom nivou. Kancelarija za dualno obrazovanje i nacionalni okvir kvalifikacija je zadužena za planiranje i implementaciju projekta izgradnje i investicionog opremanja trening centara u Srbiji. Jedan od planiranih centara biće osnovan u Pirotu u saradnji sa tehničkom školom u Pirotu (uređivanje i sređivanje prostora za kabinete, opremanje odgovarajućom opremom, alatima, uređajima i nameštajem, koji će se koristiti za praktičnu obuku đaka ove škole, kao i obuku ili profesionalnu prekvalifikaciju odraslih, te pružanje usluga i izradu gotovih proizvoda). Namena Trening centra je na prvom mestu obavljanje praktične obuke i vežbi iz svih područja rada za koje Tehnička škola obrazuje kadrove i podrška dualnom obrazovanju. Priroda Regionalnog trening centra je takva da će njegove mogućnosti moći da korsite i učenici iz drugih opština Pirotskog okruga, ali i šire.

Dualno obrazovanje u brojevima:

1. U školskoj 2023/2024. godini bilo je ponuđeno preko 4,000 mesta za rad za buduće srednjoškolsce u sistemu dualnog obrazovanja;
2. Dualnim sistemom obuhvaćeno je oko 20,000 učenika;
3. U narednoj školskoj godini će učenicima biti ponuđena postojeća 73 profila, a razvija se još 12 novih;
4. U dualnom sistemu učestvuje 1,150 kompanija;

5. Za sada je dualnim obrazovanjem obuhvaćeno 186 obrazovnih ustanova u celoj Srbiji.

Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija u Srbiji (ZNOKS), koji je usvojen u aprilu 2018. i koji predstavlja nadgradnju Zakonu o dualnom obrazovanju, regulisane su oblasti od ključnog značaja za dalji razvoj dualnog obrazovanja. ZNOKS reguliše proceduru za usvajanje standarda kvalifikacije. Inicijativu za razvijanje i usvajanje standarda za novu kvalifikaciju može podneti sektorsko veće ali i razna druga tela, kao što su Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Nacionalni prosvetni savet, Nacionalni savet za visoko obrazovanje, visokoškolska ustanova, privredno društvo, jedinica lokalne samouprave i sl. Ukoliko je uočena potreba za razvojem standarda za novu kvalifikaciju, koja postoji kao zahtev privrede, zahtev može da stigne iz privrede, ili uz podršku lokalne samouprave ili obrazovne institucije određenog nivoa.

Primer dobre prakse: Programi jačanja konkurentnosti radne snage u gradu Pirotu

U Pirotu se u saradnji sa kompanijama, obrazovnim ustanovama (školama) i akreditovanim pružaocima obuka, sinergijski realizuje nekoliko višegodišnjih projekata, koji imaju za cilj povećanje konkurentnosti radne snage i smanjenje stope nezaposlenosti u celom okrugu.

Već šest godina, od 2018. kada se pojavio prvi E2E program, Biznis inkubator ZIP centar u saradnji sa NVO "Osveženje" kao i i Job Info Centrom, osnovanim kao konzorcijum ZIP centra i NVO "Osveženje", uz podršku razvojnih partnera i grada Pirota realizuje obuke na radnom mestu, koje predstavljaju nastavak programa "Znanjem do posla". Nakon uspešne implementacije obuka na radnom mestu kroz programe NSZ za deficitarna zanimanja, obuke radne snage za poznatog poslodavca (na osnovu godišnjeg javnog poziva za poslodavce) postale su deo Lokalnog akcionog plana zapošljavanja Grada Pirota. Grad ove obuke finansira iz budžeta predviđenog za aktivnosti iz Lokalnog akcionog plana zapošljavanja. Pre sprovođenja obuke sprovodi se analiza radnog mesta i u saradnji sa poslodavcem priprema se plan obuke. Učesnici obuke tokom obuke primaju novčane naknade. Tokom obuke polaznici imaju mentore iz kompanija koji, prethodno, takođe, prolaze kroz određenu obuku. Na kraju polaznici dobijaju sertifikat o završenoj obuci. Uz podršku "svojim" kompanijama, koje su bile ili su još uvek u procesu inkubacije, ZIP centar i Job Info Centar obuke organizuju i na zahtev ostalih MMSP. Posebna pažnja se poklanja IT kompanijama (primenjena softverska rešenja) a koje su već postale generator zapošljavanja visokostručne radne snage u Pirotu. Jedna od njih, IT firma Resolutesa, koja se bavi izradom računovodstvenih softvera, je osnovana pre šest godina kao start-up u ZIP centru sa dva zaposlena a sada ima 20 zaposlenih.

Obuke za poznatog poslodavca u sebi sadrže elemente dualnog obrazovanja i imaju efekte i na podizanju svesti u lokalnoj zajednici i MMSP o važnosti obuka, praktične nastave i profesionalne prakse. Preko 30 kompanija je bilo uključeno u ovaj sistem, 250 polaznika je završilo neku od obuka, a 77% lica koja su se obučavala su ostala da rade u tim kompanijama. U okviru ZIP centra se, uz podršku GIZ-a, obučavaju i teže zapošljive i marginalizovane društvene grupe. U 2023. godine, Job info centar iz Pirota dobio je status Javno priznator pružanja obuka (JPOA) u oblasti karijernog vođenja i savetovanja. Učenici svih srednjih škola u Pirotu obuhvaćeni su karijernim vođenjem i savetovanjem .

Sa postepenim uvođenjem smerova po dualnom sistemu u Srednjoj stručnoj školi u Pirotu , počelo je da se postepeno razvija interesovanje učenika i da raste razumevanje nastavnika za novi sistem. Srednja stručna škola je školske 2020/2021. uvela smerove po dualnom sistemu, tako da učenici drugog i trećeg razreda sa smera Tehničar za polimere praktičnu nastavu izvode u kompaniji Tigar Tajers. Uz angažovanje trenera i koordinatora praktične nastave stiču znanje o složenom procesu proizvodnje pneumatika.

Neophodnost jačanja podrške regionalnim savetima u okviru RRA „Jug“

Nalaz 3: *Da bi se obezbedila održivost koncepta Regionalnih saveta u okviru RRA „JUG“ a time i pokrenutih međuopštinskih inicijativa, u narednom periodu je neophodno obezbediti eksternu podršku njihovom institucionalnom jačanju*

Na konferenciji „Unapređenje planiranja lokalnog ekonomskog razvoja kroz međuopštinsku saradnju“ održanoj 2023. godine u Nišu, istaknut je značaj usmeravanja i planiranja saradnje između lokalnih samouprava, privrede, ministarstava i drugih republičkih organa i institucija, kao i neosporan uticaj i uloga koju u tom procesu ima RRA „JUG“. Osnivači RRA JUG su 10 opština u Pirotskom, Nišavskom i Topličkom okrugu i dva grada – Niš i Piroto. osnivači RRA „JUG“ su i članice iz civilnog sektora (njih 8) kao i kompanija Tigar a.d. iz Pirota.

RRA „Jug“ je pre tri godine pokrenula inicijativu za osnivanje regionalnih saveta sa idejom postizanja podsticajnog okruženja za unapređenje ekonomskog razvoja, učestvovanja u procesima razvojnog planiranja i izradi dokumenata javnih politika, razmene iskustava na unapređenju pravnog okvira koji će biti podsticajan za planiranje privrednog razvoja. Formirano je pet regionalnih saveta i to: RS za ekonomski razvoj, MSP i investicije, RS za razvoj turizma, RS za razvoj infrastrukture i održivi razvoj, RS za razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj i RS za razvoj društvene zajednice. Svaki od njih ima članove iz redova osnivača gradova i opština, civilnog sektora i privrede (članovi i zamenici članova). Regionalni saveti su osnovani kako bi se postepeno pozicionirali kao generatori novih razvojnih ideja, mesta gde se raspravlja i donose preporuke o načinu usklađivanja nekada konvergentnih razvojnih politika, razmenjuju iskustva i najbolje prakse, formulišu inicijative i predlozi prema republičkim organima i institucijama i definišu koncepti predloga regionalnih projekata koji će svojom realizacijom doprineti razvoju svih lokalnih zajednica.

Preporuka 3: *Savetima je neophodno jačanje kapaciteta kroz obuke u ključnim oblastima - utvrđivanje i sprovođenje javnih politika, programiranje opštinske infrastrukture, ruralni razvoj, organizovanje konferencija i stručnih skupova na kojima se razmatraju pitanja od značaja za dalji rad Saveta kao i podrška umrežavanju sa partnerima u Srbiji i regionu*

Dok ne dostignu svoj puni razvojni potencijal, Savetima je neophodno jačanje kapaciteta kroz obuke u ključnim oblastima - utvrđivanje i sprovođenje javnih politika, programiranje opštinske infrastrukture, ruralni razvoj, organizovanje konferencija i stručnih skupova na kojima se razmatraju pitanja od značaja za dalji rad Saveta kao i podrška umrežavanju sa partnerima u Srbiji, regionu i šire.

U procesu postepenog dostizanja ciljeva Agende 2030, Saveti u okviru RRA „JUG“ bi mogli da se postepeno nametnu kao tela koja pokreću i usmeravaju proces međuopštinske saradnje,

što bi moglo da doprinese daljem razvoju kvaliteta regionalnog planiranja i efikasnijem procesu pripreme planova razvoja.

Promovisanje najboljih praksi u finansiranju lokalnog ekonomskog razvoja (revolving fondovi)

Nalaz 4: *Mala poljoprivredna gazdinstva i start-up firme se, posebno u malim opštinama, suočavaju sa otežanim pristupom kapitalu zbog neprilagođenih kreditnih proizvoda za te ciljne grupe (skupi krediti, zahtevi za kolateralima)*

Finansiranje malih poljoprivrednih gazdinstava, koja imaju komercijalni potencijal ali još uvek mali kapacitet da bi konkurisali za kredite komercijalnih banaka ili za finansijske mere podrške u okviru IPARD-a, u Srbiji je već godinama izazov. Naime, komercijalne banke nemaju adekvatne kreditne proizvode prilagođene potrebama malih poljoprivrednika, a i one banke koje imaju razvijene kreditne proizvode za poljoprivrednik nude kredite pod izrazito nepovoljnim uslovima i sa visokim kamatnim stopama jer banke poljoprivredna gazdinstva procenjuju kao rizične klijente. Finansiranje poljoprivrede je dodatno otežano činjenicom da štedno-kreditne zadruge u Srbiji ne postoje, a drugi dostupni izvori finansiranja su ili jednokratni ili skupi. Zato poljoprivrednici obično ulažu sopstvena sredstva u povećavanje fizičkog obima proizvodnje, nabavku semena i reporomaterijala i kupovinu mehanizacije.

Preporuka 4: *Nastaviti promociju opštinskih revolving fondova uz partnersku podršku Regionalne razvojne agencije, koja otvara namenski račun za potrebe funkcionisanja revolving fonda i prati standarde transparentnosti i javnosti čitavog procesa. Razmotriti mogućnosti za uspostavljanje regionalnog revolving fonda*

Primer dobre prakse: revolving fondovi u opštini Dimitrovgrad

U opštini Dimitrovgrad je pre četiri godine (2021) pokrenut novi mehanizam finansiranja poljoprivrednika uz pomoć sredstava razvojnog partnera (Fondacija Ana i Vlade Divac) i uz podršku RRA "JUG". Ovaj revolving model finansiranja pruža jednogodišnju finansijsku podršku poljoprivrednicima (kako bi se finansirao jedan ciklus poljoprivredne proizvodnje). Poljoprivrednici dobijaju pristup besamatnom finansiranju za određene namene i posle 12 meseci sredstva vraćaju u revolving fond čime ona postaju dostupna drugom krugu korisnika.

Na osnovu transparentnog i javnog konkursa objavljenog u glasilima na teritoriji opštine Dimitrovgrad, u 2024. je poljoprivrednicima učinjeno dostupnim 3,8 miliona dinara iz revolving fonda za poljoprivrednu proizvodnju. Od prijavljenih 19 gazdinstava, podršku je dobilo njih 10. Maksimalan iznos dodeljenih sredstava je bio 400.000 RSD po gazdinstvu. Poljoprivrednici će novcem koji su dobili investirati u nabavku mehanizacije, u opremu, u građevinski materijal za izgradnju objekta, a jedno od gazdinstava će novac iskoristiti i za izgradnju solarne elektrane za navodnjavanje voćnjaka.

Opština Dimitrovgrad koristi ova sredstva iz revolving fondova, koja se mogu akumulirati sa drugim vidovima podrške iz drugih izvora (sredstvima Nacionalne službe za zapošljavanje npr), da bi privukla porodice zainteresovane za poljoprivrednu proizvodnju u Dimitrovgrad. Porodica koja se pre tri godine vratila u Dimitrovgrad i počela da se bavi stočarstvom sa 7-8

ovaca, uz pomoć revolving fonda uvećala je matično stado i sada ima 150 ovaca i zapošljava sezonsku radnu snagu.

Po istom principu kao za poljoprivredu, opština Dimitrovgrad ove godine je oformila revolving fond za malu privredu, koja se suočava sa istim problemima kao i poljoprivreda. Krediti su dostupni i početnicima u poslovanju, kojima je potreban kapital za finansiranje početne proizvodnje ili za nabavku opreme, zakup poslovnog prostora i sl. Početnici u poslovanju obično imaju pristup NSZ sredstvima za samozapošljavanje, ali ta sredstva su obično dovoljna samo za izmirenje obaveza po osnovu poreza, doprinosa za socijalno i zdravstveno osiguranje novoosnovanog preduzetnika i samo manji deo se može iskoristiti za nabavku opreme i sredstava za rad. Ove godine revolving budžet je 300.000 RSD, i svake godine će se povećavati. Dodeljena sredstva se vraćaju u razmeri od 70% a 30% je beskamatna subvencija opštine.

RRA "JUG" pruža podršku i drugim opštinama koje su zainteresovane da primene ovaj finansijski instrument podrške privredi. Svi javni pozivi za pristup revolving sredstvima (i za malu privredu i za poljoprivrednike) su koncipirani u skladu sa mogućnostima i zahtevima opštine. RRA "JUG" pruža institucionalnu i organizaciono-tehničku podršku. U okviru RRA se otvara namenski račun, član RRA učestvuje kao član u konkursnoj komisiji za izbor korisnika podrške i učestvuje u radu terenske kontrole u cilju praćenja namenskog trošenja sredstava i obezbeđivanja podataka o efektima podrške. Svaka opština koja primenjuje koncept, sama određuje kriterijume za implementaciju (koliko sredstava iz opštinskog budžeta se opredeljuje za prvi krug revolving finansiranja, koji je rok vraćanja, koliko sredstava se dodeljuje bespovratno a koliko se vraća u revolving fond). Obično opština finansira 50% sredstava po aplikaciji, a Fondacija "Ana i Vlade Divac" preostalih 50%.

Međuopštinska saradnja u oblasti upravljanja komunalnim otpadom

Nalaz 5: *Uspostavljanje regionalnog sistema za upravljanje otpadom u Pirotskom upravnom okrugu je primer dobre prakse u primeni EU standarda upravljanja otpadom u cilju primene koncepta održivog razvoja*

Održivo upravljanje otpadom je prepoznato i prilikom definisanja sadržine ciljeva Agende 2030, te se jedan od potciljeva COR (11.6) odnosi na smanjenje negativnog uticaja gradova na životnu sredinu uz posebnu pažnju posvećenu upravljanju komunalnim otpadom. Svim strateškim dokumentima koje je Srbija usvajala od 2003. godine do danas predviđeno je formiranje regionalnih centara za upravljanje otpadom, u okviru kojih će se otpad sakupljen iz više jedinica lokalne samouprave tretirati u postrojenjima za separaciju reciklabilnog otpada i ostatak odlagati na regionalnim deponijama. Planirano je da ovakvi regioni sprovedu principe integralnog sistema upravljanja otpadom za duži vremenski period. Iskustva međuopštinske saradnje na upravljanju komunalnim otpadom u Pirotu i opštinama Babušnica, Dimitrovgrad i Bela Palanka mogu da posluže kao odličan primer uspostavljanja koncepta regionalnog sistema za upravljanje otpadom, koji je, posle početnih teškoća, rezultirao uspostavljanjem funkcionalnog sistema.

Prve ideje o uspostavljanju regionalne deponije u gradu Pirotu su se javile 2003. godine, kada je usvojen prvi set zakona o zaštiti životne sredine i donesena Nacionalna strategija o upravljanju otpadom, kojom je uspostavljena okvirna mreža planiranih 29 regionalnih deponija u Srbiji, od kojih je jedna bila regionalna deponija za Pirotski upravni okrug. Dve godine kasnije, 2005. godine, u Pirotu je pripremljen idejni projekat na osnovu koga je dobijena prva EU donacija od 4 miliona evra za realizaciju investicije izgradnje regionalne deponije. Investicioni deo projekta je trajao od 2008-2010. godine i u tom periodu su se vodili i pregovori o mogućim institucionalnim aranžmanima za uspostavljanje međuopštinskog partnerstva sa preostalim JLS Pirotskog upravnog okruga. Pregovori su bili izazovni i dugotrajni, a nepoverenje sa kojim su ostale opštine ušle u projekat može se delimično opravdati činjenicom da početni predlog za zasnivanje međuopštinske saradnje nije bio dovoljno detaljno obrazložen a modaliteti saradnje nisu bili definisani (organizacioni oblik i način upravljanja u međuopštinskom preduzeću, formiranje cene deponovanja i način promene cene i sl). Navedene četiri JLS su 2011. godine potpisale međuopštinski sporazum o uspostavljanju Regionalnog centra za upravljanje otpadom i formiranju međuopštinskog javnog preduzeća JKP „Regionalna deponija Piroto“. U januaru 2013. Regionalni centar je počeo sa radom.

U poslednjih desetak godina Regionalni centar je nastavio da se tehnološki unapređuje te je prvo investirano u sistem za sekundarnu separaciju reciklabila (na samoj deponiji) a nakon toga je postepeno počeo da se sprovodi sistem primarne selekcije u domaćinstvima. Sredinom 2024. godine je započet i projekat izgradnje postrojenja za preradu tzv. zelenog otpada (kompostana). Plan je da sve četiri članice partnerstva prikupljaju zeleni otpad, koga u ukupnom morfološkom sastavu otpada ima oko 35-40% i da se taj otpad preraduje u kompostani. Poslednje dve godine u gradu Pirotu se sprovodi i projekat primarne selekcije otpada iz domaćinstava a planirana je izgradnja i još jedne deponijske ćelije koja će produžiti život sanitarne deponije za narednih 25-30 godina.

Projekat izgradnje regionalnog sistema za upravljanje otpadom u Pirotu realizovan je u saradnji sa nadležnim ministarstvima uz finansijsku i stručno-tehničku podršku SKGO i međunarodnih donatorskih projekata, kao i podršku međunarodnih finansijskih institucija. Implementacioni deo posla je bio u nadležnosti javnih komunalnih preduzeća u regionu i gradske/opštinskih uprava. Realizacija ovako kompleksnih projekata je praktično nemoguća bez rešavanja sistemskih problema na nivou gradova i opština (donošenje Regionalnog i lokalnih planova za upravljanje otpadom, uspostavljanje sistema primarne separacije otpada, uspostavljanje sistema reciklažnih dvorišta i upravljanje posebnim tokovima otpada) a u tome grad u kome se nalazi deponija i operater deponije – Regionalno preduzeće treba da imaju ključnu ulogu.

Preporuka 5: *Regionalno preduzeće bi trebalo da preuzme ulogu resursnog centra za razmenu iskustava i mentoring gradova i opština u Srbiji, koji su u procesu uspostavljanja regionalnih sistema za upravljanje otpadom koji bi upoznavanjem sa institucionalnim, regulatornim, organizacionim, ali i tehnološkim rešenjima koja primenjuje regionalni centar mogli da izbegnu veći deo prepreka u realizaciji, a usvoje primenljiva operativna rešenja i prakse*

Pored CEVES-a, u radu Platforme „Održivi razvoj za sve“ učestvuju i Fondacija Ana i Vlade Divac, Beogradska otvorena škola, Fondacija centar za demokratiju, Asocijacija za razvoj održivih zajednica, Fondacija BFPE za odgovorno društvo i Smart kolektiv.

Stavovi izneti u ovoj publikaciji predstavljaju stavove autora i ne odražavaju nužno zvanične stavove vlada Švajcarske i Nemačke, kao ni Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Sprovedeno od strane:

Dokument je proizveden u okviru Platforme “Održivi razvoj za sve”, koju podržavaju vlade Švajcarske i Nemačke, a implementira Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.
Za više informacija molim vas kontaktirajte info@sdgs4all.rs